

Levélkeringő: Frankfurt – Oslo – Smula

Frankfurti mélabú. A német kisvárosunkban kinyitott Aladin, a török pék, újra lehet nála reggelizni. Megvette a mellette tönkrement lengyel bolt bérletét, és kibővítette az üzletét. Korábban hűtőkocsiban hozatta Párizsból a croissant tésztáját, de miután az újságok megszellőztették, hogy patkányok is vannak a frankfurti pékségekben, a pékhálózat frankfurti főnöke szívinfarkttal kivonta magát és a francia croissant a forgalomból.

A szolgáltatást szinte teljesen átveszik a külföldiek. A patyolat, a szabó, a pedikűrös, a virágbolt személyzete, a postatisztviselő, az orvosi asszisztencia, a zöldséges, a hentes, a szemetes török származású, az éttermek kínai és pakisztáni kézben vannak. A görög étterem csődbe ment. – Shalom – köszönt rám egy zsidó masszőr, állandóan a magyar antiszemizmussal fáraszt, ezzel traktálják a német sajtó hazug újságjaiban. Nyugtatom. Pár szót beszél magyarul. A patikus, a trafikos, a rendőr német, de az orvos lengyel. Kivétel nélkül kellemes, barátságos emberek, mondhatnám, volt hazájuk középosztálybeli krémjei, új hazájuk becsületes polgárai. 25 évvel ezelőtt a közeli Frankfurt külföldi lakossága 30% volt, ma 55%. Az utóbbi adat már nem tartalmazza a német állampolgárságot kapott bevándorlókat. A kisváros 40 évvel ezelőtt arról volt híres, hogy az NSZK-ban a lakosság számához viszonyítva itt volt a legtöbb iskolás gyerek. Ma egy német családban 1,3 gyerek születik, a külföldiekében átlag 6. Lehet otthon titokban számolgatni!

Van egy forgalmas gyalogátkelőhely a kisváros központjában. Reggel fél nyolc és nyolc között egy posztos rendőr vigyázza. Már csak a hegyes porosz fémsisak hiányzik a fejről. Miközben az iskolába tartó, elmélázva cammogó gyerekek átkelnek a zebrán, egyenként lejattolnak vele. Kedves kép. A rendőrnek mindig megjegyzik a lurkók, hogy meleg a keze.

Ezt a feleségétől tudom, akivel egyszer együtt repültünk. Magyar származású, akupunktúrával gyógyít, Kínában tanulta. Érdekesen szedi ki a kullancsot. Egy gyufa fejét bevizezi, majd a kullancs körül óvatosan köröz vele. A vérszívó szerinte jobban szereti a foszfort a vérnél, és kijön magától. A felszállás után a Lufthansa gép turbináinak olyan fülsiketítő volt a hangja, hogy megkérdeztem a közelben leszállt stewardest, vajon Messerschmitt-e a gép típusa. Az ilyen jellegű jópofaságtól nem kapnak nevetőgörcsöt a németek, az állandóan mosolygó hölgy fakó arccal közölte, hogy Airbus A321-en utazunk. A rendőrfeleség imádkozott.

A hatvanas években, mikor hivatalosan repültem az Iljusin 18-ason Moszkvától Jerevánig, a repülőgép szárnyai le-föl mozogtak, mint egy nagy madaré. Furcsának találtam. Kollégám és főnököm, amikor látta szorongásomat, azzal nyugtatott, hogy eddig még egy gép sem maradt fenn, azonkívül, ha lezuhanánk, biztosan nyilvánosságra hozzák a katasztrófát a külföldi utasok miatt. Megnyugodtam. Olyan zaj volt, hogy csak kiabálva tudtunk beszélgetni, annyira rázott, hogy se olvasni, se aludni nem lehetett. Akkor ez volt a természetes. Több MALÉV-gép lepotyogott, Dániánál, Kijevnél, Drezdánál, Burmánál (Mian-

mar, a fiatalabbak kedvéért). Ekkor született az a változat a MALÉV-reklámról, hogy „Elvisszük Burmába, visszahozzuk urnába”, vagy Die by MALÉV.

Egy esőmentes napon sétálni megyek a kisvárost körülölelő erdőbe. A páfrányok lágyan hajladoznak. Egy feketerígó végzi napi tisztálkodását az éjjeli esőből táplált mélyedésben. Az autópálya zaja, a kibővített frankfurti légifolyosó hangorkánja követ. Hiába volt a lakosság tiltakozása, megépítették az új leszállópályát. Nincs nyugalom. Elkelve a csend ebben a bomlásnak indult, politikától zajos világban. Az erős szél meztelenre vetkőztette a sárga ruhájú fákat, messze elláttok az erdőben. Az örökzöldek uralkodnak. Csak a nyírfák apró levelei rezegnek a szélben, és makacsul tartják magukat, nem akarnak még elmúlni.

A turistaúton egy erős forgószél leveleket táncoltat az óramutató járásával ellentétesen, ahogy a mosdóban a víz folyik le az északi féltekén (a délin meg fordítva).

Tovább az út egyik oldalán a kanadai tölgyfák hatalmas, lehulló, rozsdabar-na levelekkel intenek búcsút az esztendőnek, a másik oldalon büszke fenyőfák hajladoznak, és megvető pillantásokkal méregetik a tengeren túlról betelepült, lombvedlő társaikat. A szülővárosom feletti Mecsekben élő rokonaik mások, kopaszabbak, szegényebbek, idősebbek, de a szélre szebben énekelnek.

Találkozom a csau-csau-tulajdonos, gyöngyösi magyarral. A négy hónapos, barna szőrmókot magyarul szólítom. Gazdája keresi a vadászházat, amely állítólag itt van az erdőben. Szerintem már nyoma sincs a névadó Sebastian érsek unokaöccse által 1586-ban építtetett laknak, a Forsthausnak.

Egy német kutyasétáltató érkezik, megköti rám vicsorgó kutyáját.

– Nem vagyok postás – mondom a hölgynek.

– A sapkája a probléma – válaszol kedvesen mosolyogva. Még szerencse, hogy csak az – gondolom magamban.

Másfél millió menekült érkezett Németországba, hatszáz ezret nem tudtak még azonosítani. Velük akarják a növekvő munkaerőhiányt pótolni. Sokan közülük analfabéták. A kisvárosunkba 32 menekültet költöztettek, nyelvet tanulnak, nem dolgoznak, segílyt kapnak. Mecset még nem épült nekik, a keresztet sem vették még le a katolikus templom tetejéről, nehogy megsértse az érzékenységüket. Németország egyik elhülyült minisztere szerint azért kell beengedni a migránsokat, hogy a lakosság ne legyen beltenyésztett. Fajlélméltből egyszer már nagyon megbuktak.

A migránsok behívása óta megnőtt a molesztált és megerőszakolt nők száma. A rendőrség és a sajtó inkább hallgat. Németországban hárompercenként betörnek egy lakásba. Az esetek 80%-a felderítetlen marad. Szerencse, hogy életem nagy részét leéltem. De mi lesz az utánunk jövővel?

Hazaérek az erdei sétámról. Lengyel származású, németül jól beszélő cigány asszony kutat a szeméttárolóban.

– Maga nem német! – mondta nekem egyszer a liftben.

– Miből gondolja? – kérdeztem meglepődve.

– Mert elegáns – mutatott az öltönyömrre.

Vittem neki egyszer magyar szalámit. Nagyon ízlett neki.

Oslói duzzogás. Az ember megfontolatlanul kilép az utcára. Ha szerencséje van, nem gázolja el egy kerékpár. Autósoktól lecsípett, felfestett sáv szolgál számukra a négysávós út mindkét oldalán, mégis a járdán cikáznak csilingelve. Ha öt-hat szökelléssel elérjük a sarkot, már nagy valószínűséggel életben maradunk. Jobbra fordulva mindkét járdán rakodásra kitárt autók várakoznak. Diákok költöznek ki-be. Kezdődik az őszi félév, s vagy most érkeztek más iskolából, vagy éppen most utaznak tovább Norvégián belül vagy kívül. Sebaj, kényelmes az út közepén, a laposan járó nap is csak itt éri az embert. Vasárnap délelőtt gyér az autósforgalom. Nagy hát a meglepetés, ha az ember csak a hallószervére hagyatkozik. Egy elektromos autó bukkan elő a semmiből, a sofőr nem is érti a gyalogos bizonytalan mosolyát. Nem vitás, lesz itt még hadd-elhadd! Hangtalan autók gázolják majd rakásra a Méla Béla andalgókat. Nem gond, a sarkon takaros kirakat mögött kényelmes ülógarnitúrával, márvány fejfákkal, paliszanderfa urnákkal felszerelt temetkezési vállalkozás üzemel. Azt a pár lépést már félholtan is megtehetné a tragikus balesetet szenvedő. Ez az üzlet évtizedek óta apáról fiúra szállva virágzik e kies mellékutcában. Közben az átelleni sarok vegyesboltja kétévenként megy tönkre, cserél gazdát, és a szemmel láthatóan vesztes tulaj mindig csüngő orral távozik.

A négyszintes házak tövében nyírt pázsit, műgonddal tervezett dísznövényágyások: a havas hónapokat leszámítva mindig virágzik, színlik valami. Minden előkert takaros kovácsoltvas kerítés mögé szorult. Kutyák pottyantós paradicsomai voltak, míg a napi robotban elfásult hobbikertészkedő lakók meg nem unták a kutyagumit és a sárgára locsolt bokrokat kerülgetni.

A vásárlóutcára fordulva nagy ívben kell megkerülni a nyáron is agyonöltözött koldust. Egész kis birodalma van már. Sörösrekeszen ül, térdét színes pléddel takarja, amely lepelként terül eléje is, még egy métert elcsípvé az amúgy is keskeny járdából. Előtte ortodox szentkép, réztálka, s kétnyelvű felirat gépírással: munkát keres, bármiféle adományt elfogad. Lesüti a szemét, fájdalmas hangon nyöszörög valamit. Ránk ront a lelki furdalás, megette a fene ezt a napot is!

Kiárúsítást jelez minden kirakat, kell, nem kell, az ember nem tud ellenállni egy új gyapjúpulcsinak vagy egy olcsó flanelingnek (utóbbi még portörőnek is olcsó). Akad persze olyan is, aki úgy van a ruházkodással, mint a háztartási segédeszközökkel. Minek addig új zakó, új mixer, amíg a régi megfelel?

Átépitették a sínpályát, gumiágyas, nem remegnek a keskeny utca két oldalán magasló házfalak. De miért csikorognak a villamos kerekei az alig íves pályán? S miért nem számoltak az úttervezők a bazi nagy terepjárók szélességével is? Ha szabályosan parkolnak, sem fér el mellettük a villamos, csilingelve várja a pironkodva érkező sofőrt. A kávézó előtti asztalkák mellett sincs hely a manapság divatos országúti cirkáló méretű babakocsiknak. Pedig a város súlyos pénzeket kaszál a kirakodó boltosoktól. A kötelezően megépített tolokocsis-feljárók is akadályozzák a kisgyerekekkel, kerékpár elé vagy mögé kötött toldalékkal közlekedőket. Vicces helyzetek adódnak járdaszerte.

Az ember csak ritkán járja céltalanul a várost, folyton intézni, szervezni, hallgatni, látni kell valamit. Ahol van valami, ott embernek is lennie kell, leginkább tömegnek. A híradások hónapok óta figyelmeztetnek, hogy kerüljük a forgalmas helyeket, a tömeget, a média figyelmére méltó rendezvényeket.

Nőknek erényöv, férfiaknak golyóálló mellény... Az apraja maradjon a nagyszülőknél, s elmaradhatatlan a családi életbiztosítás.

A mészáros járókelő tekintetét a királyi park zöld gyepének, a még lombos óriásfáinak, a sirályoktól hangos műtávkának látványa köti le. S amint a katonazenekar harsány rézfúvósai, pergő dobjai elragadják a gyanútlan, hamarost egy bábász tömeg kellős közepén találja magát. Minden irányból jönnek a kíváncsiskodók, bezárul a gyűrű körülötte, s az óriás cintányér csattanására máris terrortámadás áldozatának vizionálja magát. Nem gyáva, nem fél, Márain nevelkedett, itt csak a reflexei lépnek működésbe. Hová is indult? Mit kell még ma feltétlen elintéznie? Halványan elmosolyodik, eszébe jut a német politikus jó tanácsa, szerezzen be tíznapos vésztartalékot, ivóvizet, konzerveket, tisztálkodási eszközöket (gyertyát, gyufát, petróleumot, lencsét, babot, tejport, száraztésztát, olajat, cukrot, sót...). Volt már ilyen, az ötvenes években a boltok előtt gyerekek álltak sorba, majd felváltották őket a felnőttek. Bepájzoltak, ágy alatt gyűlt a háborús tartalék (ha jól emlékszem, így nevezte a közszáj).

A Városház előtti téren szorul csak igazán az ember gyomra! Tizenötödik éve rendezik már Oslóban a Mela-fesztivált, de eddig csupán a zsebtolvajoktól, inget kiegészítő cigarettáktól, hab-robbantó sörösdobozoktól kellett tartani. Négy színpadon felváltva mennek a programok: a pakisztáni Sher Miandad Khan Qawwal, Panjabi MC, francia Gnawa Diffusion, Øyvind Morken és Kamil Bowski DJ, Family Reggae Samba, Bollywood and Indian Dance Workshop, The Hip Hop Company, és megannyi ételkülönlegesség, vattacukor, halálfejes nyalóka. A gyengébb idegzetűek minden burka alatt időzített bombát, minden mobiltelefonban detonátort látnak. A rendezvény körül mentők, tűzoltók sorakoznak, a levegőben, mintha cérnaszálon lógná, egy helikopter. Csak semmi pánik, a fiatalok vidámak, hangosak, leöntenek sörrel. Az apróságok aranyosak, édesek, maszatos kézzel elkapják a nadrágszárunkat, de semmi gond, még élünk...

Kovács katáng Ferenc, Oslo, 2016. aug. vége

Smula, Svédország. Évek óta lakom egy tanyán, a legközelebbi városkától tizenöt kilométernyire, Nyugat-Svédországban. Néhány történész magabiztosan állítja, hogy valaha ezen a tájon rengett Svédország bölcsője. Közvetlen szomszédaim rendkívül fegyelmezett és hihetetlenül szorgalmas emberek. A férfiak zöme földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkozik. A nők, az otthoni munka mellett, állást vállalnak. A gyerekek már kiskorukban megtanulják a paraszti élet csínját-bínját, és tőlük telhetően segítik szüleiket.

A helyi lap augusztus 25-i számát lapozgatom. Bedobtak postaládámba egy ingyenpéldányt; a szerkesztőség szeretne becsalogatni az előfizetők táborába. Az újság léte állandó veszélyben forog. A televízióval és a fővárosi napilapokkal semmiképpen sem veheti fel a versenyt. Ha próbálná is, nem származna abból semmi haszon, mert eladni csak akkor lehet, ha olyasmit tartalmaz, ami az itt élő embereket szinte személyesen érinti.

Miről tájékoztat minket ez az aktuális lapszám?

Az Olaszországot sújtó földrengéssel három cikk foglalkozik. Minden évben nyaral vidékünkön egy félig svéd, félig olasz család. Rokonaik a földrengés által

veszélyeztetett régióban élnek. A családtagokkal interjú készült. Ez az egyetlen külföldi vonatkozású híryanag.

A belföldi események távollétükkel tüntetnek. Figyelmünket így zavarmen-tesen összpontosíthatjuk közeli környezetünkre.

Megörvendeztethet, hogy erősen fellendült a turizmus, hogy növekednek a szállodai bevételek. A Hornborga-tó a vízimadarak paradicsoma. Sok érdeklődőt vonz. Tavaszonként mintegy tíz-tizenkétezer darumadár érkezik ide, megpihennek a tó partján és ellejtik híres táncukat, mielőtt folytatnák útjukat nyári szállásuk felé.

Büszkeséggel tölthet el, hogy kelendők a helyi termékek. Egy nagy múltú sajtóvállalatnak évente 230 000 látogatója van.

Egyházi, női, nyugdíjas, lövész, kertészeti, zenei, művészeti és hasonló egyesületek gyakori rendezvényei teszik lehetővé a szélesebb körű társadalmi érintkezést. Ezekről az újság részletesen beszámol. Olvashatunk házavatóról, kórushangversenyről, kirándulásról és biciklitúráról. Megtudjuk, hogy az egyik kis településen régi traktorokat és veterán autókat tettek ki közszemlére, és hogy valakinek van egy 1912-ben készült T-Fordja, mely ma is kifogástalanul működik. Közlik velünk, hogy a napokban több tipp-séta is lezajlott. (A séta során 12 állomás mindegyikén kell a három adott lehetőség közül választani. Az eredményhirdetés és a jutalomkiosztás után vár az elmaradhatatlan grillezett virsli vagy a kávé. Esetleg mindkettő.)

A sportrovatot böngészve néhány futballmérkőzés eredményéről, valamint egy döntőbe jutott lovas hölgy és egy tájékozási versenyen induló házaspár esélyeiről értesülünk.

A továbbiakban tudatnak minket arról, hogy kik haltak meg és kiket temettek el az utóbbi időben, valamint arról, hogy a városi gimnáziumban ismeretlen tettesek alaposan elagyabugyáltak egy huszonegy éves fiatalembert.

A többnyire szomáliai bevándorlókról ezúttal nem sok szó esik. Nem sok vizet zavarnak. Egy vállalat vezetősége elhatározta, hogy egy villát alkalmassá tesz az elszállásolásukra, de az átépítéshez szükséges engedélyt az illetékes hatóság megtagadta.

Összehajtogatom a lapot. Nem történt semmi rendkívüli. Életünk a szokott mederben halad. Aggodalomra nincsen ok. Nyugodtan alhatunk.

Gaál Zoltán, Smula, 2016. augusztus 28.